

Lovforslag nr. L 156. Fremsat den 30. januar 1986 af undervisningsministeren

Forslag

til

Lov om undervisning af voksne indvandrere

§ 1. Enhver amtskommune skal sørge for, at indvandrere, jfr. stk. 2, der bor i amtskommunen, kan få undervisning, der sigter mod at gøre det muligt for dem at fungere i det danske samfund.

Stk. 2. Pligten til at sørge for undervisning omfatter udlændinge, der lovligt er bosat i Danmark, idet de enten har opholdstilladelse eller efter den gældende lovgivning har adgang til at opholde sig i Danmark i ubegrænset tid (indvandrere).

Stk. 3. Pligten til at sørge for undervisning omfatter indvandrere over 18 år. Indvandre- re under 18 år kan dog optages, når det ikke anses for muligt eller rimeligt at henvise dem til ungdomsskolen.

Stk. 4. Undervisningsministeren fastsætter regler om undervisningens indhold og omfang, herunder om hvor meget undervisning der skal tilbydes den enkelte indvandrer, og om hvornår undervisning må anses for ufornøden.

§ 2. En amtskommune opfylder sin forpligtelse til at sørge for undervisning efter § 1 ved at indgå overenskomst herom med en privat skole, institution eller anden privat initiativtager eller evt. med en anden amtskommune eller kommune.

Stk. 2. I særlige tilfælde, hvor det ikke er muligt eller hensigtsmæssigt at etablere undervisning ved overenskomst, kan amtskommunen selv iværksætte undervisning. Undervisningsministeren kan fastsætte regler herom samt om indgåelse af overenskomster efter stk. 1.

§ 3. I Københavns og Frederiksberg kom- muner varetages amtskommunens opgaver efter denne lov af kommunen.

§ 4. Amtskommunen afholder udgifterne ved undervisning af indvandrere.

Stk. 2. Har en amtskommune afholdt ud- gifter til undervisning af en indvandrer bosat i en anden amtskommune, kan udgifterne kræves refunderet af denne. Har en amts- kommune afholdt udgifter til undervisning af en indvandrer under 18 år, jfr. § 1, stk. 3, kan udgifterne herved kræves refunderet af den pågældendes bopælskommune.

§ 5. Undervisningen skal gennemføres i egnede lokaler med fornødent udstyr.

Stk. 2. I det omfang amtskommunen ikke råder over egnede lokaler, skal følgende lo- kaler i amtskommunen med fornødent inven- tar og undervisningsmateriel stilles til rådigh- hed for undervisningen:

- 1) Skoler og andre lokaler, der tilhører en kommune eller staten. Lokalerne skal stilles vederlagsfrit til rådighed. Amtskom- munen afholder udgifterne til lys, varme, rengøring samt fornøden skolebetjentbi- stand. Amtskommunen kan træffe aftale med ejeren om, at der i særlige tilfælde ikke skal stilles skolebetjentbistand til rådighed.
- 2) Andre skoler og lokaler, til hvis opførelse der ydes lån- eller tilskud fra staten, mod en efter amtsrådets skøn rimelig leje.

Stk. 3. De i stk. 2 nævnte lokaler stilles til rådighed efter regler, der fastsættes af undervisningsministeren. Lokalerne skal kun stilles

til rådighed i det omfang, sådan anvendelse kan forenes med de formål, lokalerne i øvrigt skal tjene.

§ 6. Indvandrerundervisning skal forestås af en leder, der skal have de nødvendige pædagogiske og administrative forudsætninger. Lærere ved indvandrerundervisning skal gennem særlig uddannelse eller på anden måde have erhvervet de fornødne forudsætninger for at undervise voksne indvandrere. Undervisningsministeren fastsætter regler om ledere og læreres kvalifikationer.

§ 7. Finansministeren fastsætter regler om aflønning af ledere og lærere ved indvandrerundervisning.

§ 8. Undervisningsministeren kan oprette kursus til uddannelse af ledere og lærere ved indvandrerundervisning.

Stk. 2. Undervisningsministeren kan yde tilskud til uddannelse af ledere og lærere ved indvandrerundervisning.

Stk. 3. Undervisningsministeren kan yde støtte til ledere og lærere i tilfælde, hvor deltagelse i uddannelseskursus vil påføre dem

særlige indtægtstab eller særligt store udgifter.

§ 9. Undervisningsministeren kan i særlige tilfælde som en midlertidig ordning fravige lovens bestemmelser i det omfang, det anses for påkrævet for at fremme forsøgs- og udviklingsvirksomhed inden for lovens område.

Stk. 2. Der kan ydes statstilskud til forsøgs- og udviklingsvirksomhed efter stk. 1.

§ 10. Undervisningsministeren kan bemyndige ministeriets direktorater til at udøve de beføjelser, der i denne lov er tillagt ministeren.

Stk. 2. Undervisningsministeren kan fastsætte bestemmelser om adgangen til at klage over afgørelser, der er truffet i henhold til bemyndigelse efter stk. 1, herunder om at afgørelser ikke skal kunne indbringes for ministeren.

§ 11. Loven træder i kraft den 1. august 1986.

§ 12. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Baggrund

I slutningen af 60'erne flyttede udenlandske arbejdere i større tal til Danmark for at tage beskæftigelse på det danske arbejdsmarked, hvor der dengang var mangel på arbejdskraft. I 1973 blev der indført generelt indvandrerstop for udlændinge uden for EF, men der var fortsat mulighed for, at familiemedlemmer til allerede indvandrede fremmedarbejdere kunne få opholdstilladelse i Danmark. Det var forventet, at tilgangen af udlændinge ville falde, og at fremmedarbejderne efterhånden ville flytte tilbage til deres hjemland, men endnu mere end 10 år efter indvandrerstopets indførelse finder der fortsat en indvandring sted, og der er ingen tegn på, at indvandringen vil ophøre inden for en overskuelig periode.

Desuden modtager Danmark hvert år et antal flygtninge. Der er dels tale om såkaldte kvoteflygtninge, dvs. udlændinge, der som led i en aftale med FN's højkommissær for flygtninge eller lignende international aftale, genbosættes i Danmark. Dels om de såkaldte »spontanflygtninge«, der ved henvendelse direkte til de danske myndigheder her i landet eller ved grænsen påberåber sig at være omfattet af bestemmelserne om asyl. Antallet af kvoteflygtninge andrager ca. 250 personer årligt.

Antallet af udlændinge, der spontant har søgt asyl, har i de seneste 2 år været stærkt stigende. Medens asylansøgningen behandles af udlændingemyndighederne, har de pågældende udlændinge lov til at opholde sig i Danmark.

Opfylder udlændingen betingelserne for asyl, overgives den pågældende til Dansk Flygtningehjælp, der varetager forsorgen i en integrationspe-

riode samt forestår iværksættelse af undervisning i dansk m.v.

Meddeles der afslag, skal udlændingen forlade landet, medmindre der kan meddeles opholdstilladelse på andet grundlag.

I nyere tid har Danmark navnlig modtaget flygtninge fra Sri Lanka, Polen, Chile, Vietnam, Iran og Libanon.

Tilgangen af flygtninge, der har opnået flygtningestatus de seneste 6 år, ser således ud:

1979	1980	1981	1982	1983	1984
1.095	885	810	799	689	1.186

I tiden fra den 1. januar til den 15. oktober 1985 er knap 5.500 udlændinge anerkendt som flygtninge i Danmark. Af disse var mere end 5.300 personer, som spontant søgte asyl.

Udlændingemyndighederne behandler for tiden en lang række sager om visum og tilladelse til ophold i Danmark for de anerkendte flygtninges nære pårørende – dvs. mindreårige børn, ægtefæller og forældre over 60 år.

Efter udlændingeloven har disse personer ofte krav på at få meddelt opholdstilladelse i Danmark i familiesammenføringsøjemed.

Der var ved udgangen af 1984 ca. 105.000 udlændinge med opholdstilladelse i Danmark, hvoraf godt halvdelen kommer fra de såkaldte 3.-lande*).

Det er navnlig udlændinge fra disse lande, der på grund af deres sproglige og kulturelle baggrund har vanskeligt ved at klare sig i det danske samfund.

Antallet af udenlandske statsborgere i Danmark i perioden 1975–1984 fordeler sig således på hovedgrupper:

*) Lande uden for EF, Norden og Nordamerika.

	1975	1978	1981	1984
3.-lande	41.303	42.924	49.831	53.314
Øvrige lande	52.628	51.491	51.769	50.748

Det fremgår, at antallet af udenlandske statsborgere er svagt stigende, og at stigningen udelukkende skyldes indvandring fra de såkaldte 3-lande.

Oversigten siger dog ikke noget om, hvor stor

	1979	1980	1981	1982	1983	1984
3.-lande	7.490	6.324	5.439	5.177	4.415	5.540
Øvrige lande	10.559	9.361	7.922	7.791	7.345	7.753

Udskiftningen sker hurtigere blandt indvandrere fra »ovrigte« lande end fra 3.-lande. Det skønnes, at ca. 10 pct. af indvandrerne fra 3.-lande er genindvandrere.

De oprindelige fremmedarbejdere var typisk mænd, der til trods for mangelfulde dansk-sproglige forudsætninger ikke havde vanskelighed med at finde beskæftigelse. På grund af den økonomiske krise i 70'erne og den tekniske udvikling er de sproglige og kulturelle krav for at opnå og fastholde et arbejde blevet øget. Samtidig er der som følge af familiesammenføringerne sket en betydelig forøgelse af indvandring af kvinder, hvis kulturelle baggrund ofte gør dem fremmede over for uddannelse og beskæftigelse uden for hjemmet.

Kravene til undervisning af indvandrere har derfor været stigende for at kunne opfylde det generelle indvandrerpolitiske mål om integration.

2. Nuværende ordning

Uanset at det at være indvandrer ikke kan betegnes som et handicap i traditionel forstand, har danskundervisning af voksne indvandrere siden 1971 været etableret efter fritidsundervisningslovens bestemmelser om specialundervisning. Dette skyldes som ovenfor nævnt, at man regnede med, at indvandringen ville ophøre inden for en overskuelig tid, og at man derfor ikke havde behov for selvstændige regler for indvandrerundervisningen.

Den undervisning indvandrerne hidtil har fået på specialundervisningsvilkår har alene omfattet en grundlæggende undervisning i dansk sprog og 40 timer i danske samfundsforhold. Når det drejer sig om anden undervisning, må indvandrerne deltage på de almindeligt gældende vilkår (f.eks. ved den amtskommunale enkeltfagsundervisning og den almene fritidsundervisning).

Med vedtagelsen af lov nr. 301 af 8. juni 1978 om specialundervisning for voksne blev den hidtidige specialundervisning delt i den såkaldte handicapkompenserende specialundervisning (dvs. undervisning, der sigter mod at afhjælpe virkningen af et handicap, f.eks. tegnsprog for døve) og den

udskiftningen blandt de udenlandske statsborgere, altså hvor mange nye udlændinge der kommer til Danmark.

Ifølge Danmarks Statistik ser bruttoindvandringen i de seneste 6 år således ud:

hensyntagende specialundervisning (dvs. undervisning under hensyntagen til deltagerens handicap) i henhold til fritidsundervisningsloven. Den kompenserende undervisning blev overflyttet til amtskommunerne, medens den hensyntagende specialundervisning forblev i primærkommunalt regie.

For indvandrerundervisningen betød dette, at undervisningen af indvandrere, der var analfabeter, blev overført til amtskommunalt regie og finansiering efter ovennævnte lovs bestemmelser. Den øvrige undervisning fortsatte på de hidtidige vilkår efter reglerne i fritidsundervisningsloven.

Anvendelsen af fritidsundervisningslovens regler betyder, at der ikke er pligt for nogen offentlig myndighed til at tilbyde eller sikre sig, at der bliver tilbudt indvandrere relevant danskundervisning. Endvidere betyder det, at der er fri etableringsret, dvs. at enhver under visse bestemte betingelser kan etablere undervisning, og at kommunen og staten har pligt til at yde tilskud, når bestemte i loven beskrevne betingelser er opfyldt.

Efter loven skal hold oprettes, når mindst 5 deltagere har meldt sig, og staten og kommunen skal yde tilskud, hver med 50 pct. af udgiften til lærerløn og lederhonorar, ligesom kommunen gratis skal stille lokaler til rådighed. Deltagerne betaler selv undervisningsmaterialer samt et indskrivningsgebyr, der dækker udgifter til administration m.v.

Endelig medfører fritidsundervisningslovens bestemmelser, at der ikke af det offentlige kan fastsættes regler om undervisningsplaner, undervisningsmål, materialer eller prøver m.v. Undervisningen er et anliggende mellem aftenskolen (læreren) og deltagerne.

Efter lov om specialundervisning for voksne var der oprindeligt også fri etableringsret, men ved lov nr. 259 af 8. juni 1983 blev loven ændret således, at amtskommunen fik mulighed for at samordne undervisningstilbuddene. Dette sker typisk ved, at amtskommunen indgår overenskomst med private initiativtagere om en bestemt undervisning.

Omfanget af danskundervisningen af voksne indvandrere (i henhold til fritidsundervisningsloven) har udviklet sig således:

	1971/72	1974/75	1977/78	1980/81	1983/84
Antal deltagere	9.215	12.171	13.367	29.833	31.777

Udover den undervisning, der foregår efter ovenstående regler, foranstalter direktoratet for arbejdsmarkedsuddannelserne særlige kurser i dansk for arbejdsløse indvandrere med henblik på at give dem øgede muligheder for at genindtræde på arbejdsmarkedet. Der er her tale om foranstaltninger som led i bekæmpelsen af arbejdsløsheden blandt indvandrere, og disse kurser har derfor et specifikt arbejdsmarkedspolitisk sigte.

3. Forslag til ny ordning

De øgede uddannelsesmæssige krav til indvandrere og den omstændighed, at indvandringen ikke længere kan betegnes som et kortvarigt fænomen, har øget behovet for et selvstændigt lovgrundlag for undervisningen af voksne indvandre- re.

Man finder derfor, at reglerne om denne undervisning bør samles i en særlig lov, der kan fastsætte, hvad der skal gives indvandrere af undervisning, hvem der skal sørge for den, og hvorledes den skal finansieres og organiseres.

Man vil herved opnå en forenkling og samordning af den undervisning, der tilbydes indvandlerne, idet den undervisning, der nu gennemføres under henholdsvis fritidsundervisningsloven og lov om specialundervisning, samles under én lov. Såvel organisatorisk som pædagogisk har det vist sig uhensigtsmæssigt at etablere undervisningen efter to regelsæt.

Man har endvidere fundet, at det vil være mest hensigtsmæssigt at henlægge forpligtelsen til at sørge for undervisning af indvandrere til *amtskommunerne* – i lighed med den ordning der er gældende for kompenserende specialundervisning i henhold til lov om specialundervisning for voksne.

Derved vil man opnå en bedre udnyttelse af ressourcerne, idet de mange spredte undervisnings- tilbud kan koordineres, og man sikrer sig samtidig, at indvandlerne får et ensartet og relevant undervisningstilbud.

Det vil således blive amtskommunernes opgave at sørge for, at indvandlerne får relevante tilbud om undervisning i dansk sprog og danske kultur- og samfundsforhold, men opgaven vil blive vareta-

get af private skoler eller institutioner m.v. efter aftale med amtskommunen.

Efter fritidsundervisningslovens bestemmelser skal kommunen anvise lokaler, fore tilsyn med undervisningen og udrede lærerløn og lederhonorar, mens amtskommunen godkender undervisningen og på statens vegne anviser forskudsbeløb til dækning af kommunens udgifter. Efter lovforslaget opnås der en administrativ lettelse ved, at alle disse funktioner samles i én administration hos amtskommunen.

Man finder, at den oven for nævnte undervisning i dansk for arbejdsløse indvandrere, der etableres af direktoratet for arbejdsmarkedsuddannelserne, skal kunne videreføres, uanset vedtagelsen af det foreliggende forslag, idet denne undervisning har et særligt arbejdsmarkedspolitisk sigte og derfor ikke uden videre vil kunne erstattes af uddannelsesinitiativer, der ikke etableres ud fra arbejdsmarkedsrettede målsætninger.

4. Økonomiske konsekvenser

Forslaget vil betyde en omlægning af finansieringen fra de nuværende løvbundne tilskud til bloktilskud, idet amtskommunerne overtager de udgifter til lærerløn og lederhonorar, som hidtil er blevet afholdt af staten og kommunerne.

På årsbasis kan mindredgiften herved anslås til ca. 100 mill. kr. for henholdsvis staten og kommunerne. Amtskommunernes kompensation herfor i de generelle tilskud fremgår af nedenstående oversigt over de økonomiske konsekvenser.

Som følge af effektiviseringen af undervisningen forventes udgifterne til de ovennævnte poster at blive noget lavere end hidtil, men det har ikke været muligt at opgøre denne besparelse. Samtidig vil amtskommunerne dog kunne få øgede udgifter til administration af ordningen, til undervisningsmateriel og til lokaler.

Endvidere vil der blive en besparelse på ca. 2 mill. kr. for kommunerne som følge af den administrative lettelse ved flytningen af undervisningen til amtskommunerne, jfr. afsnit 5.

De økonomiske konsekvenser kan herefter opgøres således:

	1986	1987	1988	1989
Statstilskud til amtskommuner, L 431 1983 § 17	105,6	212,6	215,2	218,0
Statstilskud til kommuner, L 431 1983 § 10	÷ 53,8	÷ 108,3	÷ 109,6	÷ 111,0*)
Specialundervisning i henhold til fritidsundervisningslovens § 69, stk. 2	÷ 52,8	÷ 106,3	÷ 107,6	÷ 109,0

*) Heri medregnet besparelsen ved den administrative lettelse, jfr. afsnit 5.

Det bemærkes, at kompensationsbeløbene vil blive endeligt fastsat efter forhandling i kommunekontaktudvalget.

5. Administrative konsekvenser

Forslaget medfører en administrativ lettelse i kommunerne. Denne kan skønsmæssigt sættes til 2 mill. kr. pr. år.

Amtskommunerne har allerede udbygget deres administration til varetagelse af administrationen af lov om specialundervisning for voksne og har opnået erfaringer med indgåelse af overenskomster med private initiativtagere. Da amtskommunerne desuden vil få en vis lettelse med hensyn til deres tilsynspligter overfor kommunerne, skønnes de administrative konsekvenser af lovforslaget alt i alt at blive af mindre betydning for amtskommunerne.

Forslaget vil ikke have administrative konsekvenser for undervisningsministeriet.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Bestemmelsen fastslår grundreglen i den nye ordning: Amtskommunerne får en forpligtelse til at sørge for undervisning af indvandrere, således at disse får et relevant undervisningstilbud tilpasset deres forudsætninger.

Forpligtelsen betyder ikke, at amtskommunerne selv skal etablere en undervisning, men de træffer aftale med andre, private institutioner m.fl., herunder Dansk Flygtningehjælp, evt. andre kommuner om, at disse påtager sig opgaven mod, at amtskommunen afholder udgifterne herved, jfr. bestemmelsen i forslagets § 2.

Forpligtelsen vil for den enkelte amtskommune omfatte de indvandrere, der bor i amtskommunen – dvs. de der er bosat og tilmeldt folkeregistret i en kommune beliggende i amtskommunen, jfr. bemærkningerne nedenfor til stk. 2.

Med det foreliggende forslag får amtskommunen mulighed for at sikre, at den enkelte indvandrer får et relevant undervisningstilbud, og der vil derved kunne opnås en effektivisering af undervis-

ningen. Et led i effektiviseringen kan også være, at man i højere grad tilskynder indvandrerne til at deltage i undervisningen.

Ad stk. 2

Forslaget tager sigte på alle udenlandske statsborgere, der bosætter sig i Danmark. Dette forudsætter normalt, at de får meddelt opholdstilladelse, men for visse grupper af udlændinge – statsborgere fra de andre nordiske lande – gælder, at disse ifølge den gældende lovgivning kan bosætte sig i Danmark, uden at der hertil kræves nogen opholdstilladelse. På grund af det sproglige og kulturelle fællesskab mellem de nordiske lande har der ikke hidtil været noget særligt behov for danskundervisning af indvandrere fra disse lande. Man har imidlertid ikke ved udformningen af lovens bestemmelser villet udelukke, at den også kan finde anvendelse på indvandrere fra de andre nordiske lande.

Loven vil bl.a. omfatte flygtninge, der har fået opholdstilladelse her, medens flygtninge, der opholder sig her, medens de venter på at få behandlet ansøgninger om opholdstilladelse, falder uden for. Disse gruppers forhold varetages af direktoratet for udlændinge, og spørgsmålet om danskundervisning for dem vil normalt ikke komme til at foreligge, før opholdstilladelse er givet. De vil derfor være omfattet af forslagets regler om indvandrerundervisning.

Uden for loven falder ligeledes turister og andre udlændinge, der kun opholder sig i Danmark i kortere tid.

Udlændinge, der opholder sig her for at gennemgå en uddannelse, vil normalt skulle have opholdstilladelse og vil dermed blive omfattet af ordningen.

Ad stk. 3

Den hidtidige indvandrerundervisning har været tilrettelagt for voksne, idet det i overensstemmelse med reglerne om specialundervisning for voksne i fritidsundervisningsloven har været kræ-

vet, at deltagerne skulle være fyldt 18 år. Der har dog været mulighed for at optage unge under 18 år i enkelte tilfælde, når det ikke har været muligt eller rimeligt at henvise dem til ungdomsskolen.

Det foreliggende lovforslag tager ligeledes sigte på undervisning af voksne indvandrere – dvs. personer der er fyldt 18 år.

Man finder dog, at der som hidtil bør holdes en mulighed åben for at optage indvandrere under 18 år. Disse vil normalt skulle henvises til ungdomsskolen, men der kan forekomme tilfælde, hvor det vil være uhensigtsmæssigt og ressourcekrævende at skulle oprette særlige hold i dansk i ungdomsskolen for nogle få indvandrere. Det vil da være mere rimeligt at amtskommunen tilbyder at optage dem på etablerede hold for indvandrere over 18 år.

Derved vil amtskommunen komme til at overtage en udgift, som ellers ville være vedkommende (primær)kommunes, men der vil være adgang til at kræve refusion heraf, jfr. § 4, stk. 2.

For børn (af indvandrere) – i den undervisningspligtige alder – gælder, at disse ifølge folkeskoleloven er omfattet af lovens almindelige regler om undervisningspligt, hvis de bor her i landet. Spørgsmålet om danskundervisning for disse løses derfor gennem de eksisterende regler om undervisning af fremmedsprogede børn.

Ad stk. 4

Undervisningens hovedsigte skal være at sætte indvandrerne i stand til at fungere i det danske samfund på lige fod med den danske befolkning.

Den undervisning, der skal gives vil – som hidtil – i første række være egentlig sprogundervisning, så at indvandrerne kan gøre sig forståelige på dansk og forstå dansk. Det forudsættes, at undervisningen tager udgangspunkt i danske kultur- og samfundsforhold, hvilket vil bidrage til at fremme integrationsbestrebelse.

Der kan ifølge sagens natur ikke gives noget nøjagtigt tal på, hvor mange timers undervisning den enkelte indvandrer skal have for at komme op på et niveau, så de kan fungere i det danske samfund. Det vil bl.a. afhænge af indvandrernes sproglige, uddannelsesmæssige og kulturelle baggrund.

Ifølge forslaget skal undervisningsministeren have tillagt en bemyndigelse til at fastlægge de mere detaljerede bestemmelser om undervisningens indhold og omfang, herunder om hvornår undervisning må anses for uforuden, idet forpligtelsen til at tilbyde undervisning naturligvis ikke skal gælde de indvandrere, der ved undervisning eller

blot ved længere tids ophold her i landet har tilegnet sig det fornødne grundlag for at fungere i det danske samfund.

Til § 2

Forpligtelsen til at sørge for undervisning af indvandrere betyder som oven for nævnt ikke, at en amtskommune selv skal iværksætte undervisning, men den skal blot sørge for, at der bliver givet den nødvendige undervisning til de indvandrere, der bor i amtskommunen. Dette vil normalt ske ved, at amtskommunen træffer aftale med eksisterende private skoler, institutioner eller andre initiativtagere om, at indvandrerne henvises til undervisning på disse, imod at amtskommunen afholder udgifterne herved. Aftale om undervisning vil evt. også kunne indgås med en anden amtskommune eller en kommune.

Der vil herved være mulighed for, at en række af de private initiativtagere, herunder Dansk Flygtningehjælp, som i en årrække har gennemført undervisning af indvandrere, kan fortsætte med denne undervisning, nu finansieret af amtskommunerne i stedet for gennem kommunerne og staten.

Amtskommunernes opgave bliver således kun at indgå de nødvendige overenskomster om undervisningen og finansiere de løbende udgifter, medens den rent praktiske gennemførelse overlades til de forskellige private initiativtagere m.v.

Hvis det i særlige tilfælde ikke skulle være muligt eller hensigtsmæssigt at få etableret den fornødne undervisning gennem indgåelse af overenskomst, kan amtskommunen dog selv iværksætte undervisning, jfr. stk. 2. Der skal i så fald i henhold til skolestyrelseslovens § 40 optages bestemmelse herom på amtskommunens skoleplan.

Til § 3

Bestemmelsen skyldes, at Københavns og Frederiksberg kommuner ikke er omfattet af den amtskommunale inddeling.

Til § 4

Alle udgifter til den i lovforslaget omhandlede undervisning foreslås pålagt amtskommunerne og Københavns og Frederiksberg kommuner. Dette indebærer, at amtskommunerne overtager de udgifter til lærerløn og lederhonorar m.v., som hidtil er blevet afholdt af staten og kommunerne. Der vil blive taget højde for denne finansieringsomlægning ved beregningerne af de generelle statstilskud

til kommuner og amtskommuner, jfr. afsnit 4 om de økonomiske konsekvenser.

Det forudsættes, at deltagerne i undervisningen i samme omfang som ved undervisning efter fritidsundervisningsloven selv afholder udgifterne til undervisningsmaterialer.

Ad stk. 2

Ifølge forslaget § 1 omfatter en amtskommunes forpligtelser til at sørge for undervisning kun de indvandrere, der bor i den pågældende amtskommune. Der må imidlertid forventes at forekomme en del tilfælde, hvor en amtskommune optager indvandrere bosat i andre amtskommuner til undervisning, f.eks. hvor det af geografiske grunde er mere praktisk for de pågældende indvandrere. Man foreslår, at der i sådanne tilfælde gives skoleamtskommunen adgang til at kræve udgiften til undervisning refunderet af hjemstedsamtskommunen (den amtskommune, hvor den pågældende indvandrers bopælskommune (folkeregisterkommune) er beliggende).

På tilsvarende måde foreslås der givet adgang til refusion, hvor indvandrere under 18 år optages ved indvandrerundervisningen i stedet for i ungdomsskolen, jfr. forslaget § 1, stk. 3. Da ungdomsskolen er kommunal, bliver der her tale om refusion fra vedkommendes bopælskommune (den kommune, hvor den pågældende er tilmeldt folkeregistret).

Til § 5

Lokaler til undervisning af indvandrere er hidtil tilvejebragt i henhold til de almindelige regler i fritidsundervisningsloven om lokaler til fritidsundervisning for voksne og i henhold til loven om specialundervisning for voksne.

Efter disse regler består der en forpligtelse til at stille skoler og andre lokaler til rådighed til fritidsundervisning og til (kompenserende) specialundervisning for voksne. Det drejer sig dels om kommunale, amtskommunale og statslige lokaler, dels i et vist omfang om private lokaler, hvortil der er ydet lån eller tilskud fra staten.

Ved den foreslåede bestemmelse – der i princippet svarer til bestemmelsen i lov om fritidsundervisning m.v. § 62 – indføres en tilsvarende forpligtelse for kommuner, staten, offentlige og private undervisningsinstitutioner m.m. til at stille lokaler til rådighed for indvandrerundervisningen.

Det fremhæves udtrykkeligt i bestemmelsens stk. 3, at lokalerne kun skal stilles til rådighed for indvandrerundervisningen i det omfang, sådan

anvendelse kan forenes med de formål lokalerne i øvrigt skal tjene.

Formelt skal lokalerne i henhold til loven stilles til rådighed for amtskommunen til brug for indvandrerundervisningen, men amtskommunen kan overlade dem til den aftalepart, som skal stå for den praktiske gennemførelse af undervisningen. Det vil være naturligt, at de nærmere vilkår vedrørende lokalerne aftales i den overenskomst, der indgås om varetagelsen af undervisningen.

Nærmere regler om lokalerne, svarende til bestemmelserne i bekendtgørelse om fritidsvirksomhed for voksne, vil blive givet i de regler, undervisningsministeren efter § 5, stk. 3, skal fastsætte.

Til § 6

I lighed med den nuværende ordning, hvor indvandrerundervisning såvel i henhold til fritidsundervisningsloven som i henhold til loven om specialundervisning for voksne forestås af en leder, stilles der forslag om, at der til at forestå indvandrerundervisningen skal være en leder med de nødvendige pædagogiske og administrative forudsætninger.

Der vil her kunne være tale om at arrangere særlige kurser, der er relevante for organisation af indvandrerundervisning, jfr. forslaget § 8.

For lærere ved indvandrerundervisning gælder ligeledes, at disse må have de fornødne kvalifikationer for at kunne undervise voksne. Dette har hidtil kunnet opnås ved, at lærere, der i øvrigt var fagligt og alment kvalificerede, har deltaget i et særligt 48 timers kursus.

Undervisningsministeriet, direktoratet for folkeoplysning, frie grundskoler m.v., gennemfører for tiden en række forsøg med nye kurser for indvandrerlærere.

Det foreslås, at undervisningsministeren bemyndiges til at fastsætte regler om, hvilke kvalifikationskrav der må stilles til ledere og lærere ved indvandrerundervisningen.

Til § 7

Ledere og lærere ved indvandrerundervisningen er hidtil blevet aflønnet efter reglerne for lærere ved fritidsundervisning for voksne, jfr. fritidsundervisningslovens §§ 63–67, hvorefter honorar og timebetaling fastsættes af undervisningsministeren efter forhandling med finansministeren.

For alfabetiseringsundervisningen i henhold til lov om specialundervisning for voksne er afløn-

ning sket efter de tilsvarende lønregler udstedt i henhold til denne lov.

Da indvandrerundervisningen nu får en selvstændig lov, finder man det af systematiske grunde rigtigst, at grundlaget for fastsættelse af aflønningsreglerne også bliver indeholdt i denne.

Det foreslås, at reglerne om aflønning af de pågældende ledere og lærere fastsættes af finansministeren.

Der påregnes ikke oprettelse af egentlige (faste) stillinger ved indvandrerundervisningen, men undervisningen forudsættes som hidtil varetaget af time- og honorarlønnede lærerkræfter.

Til § 8

Ved bestemmelsen, der svarer til § 101 i fritidsundervisningsloven og § 7 i lov om specialundervisning for voksne, skabes der hjemmel for, at der fortsat kan etableres og ydes statstilskud til uddannelseskursus for ledere og lærere ved indvandrerundervisningen.

Til § 9

Bestemmelsen svarer til § 109 i fritidsundervisningsloven og giver hjemmel for, at der fortsat kan arrangeres forsøgsvirksomhed med hensyn til indvandrerundervisning.

Til § 10

Forslaget er et led i regeringens moderniseringsbestræbelser, der bl.a. sigter mod at uddelegere ansvar og kompetence og i videst muligt omfang undgå dobbeltbehandling og enkeltsagsbehandling på departementalt niveau.

Tilsvarende bestemmelser er tidligere optaget i ændringslov til læreruddannelsesloven og i lov om efteruddannelse (henholdsvis lov nr. 263 af 6. juni 1985 om ændring af lov om uddannelse af lærere til folkeskolen og lov nr. 271 af 6. juni 1985 om efteruddannelse).

Der henvises i øvrigt med hensyn til baggrunden herfor til det af undervisningsministeren den 20. november 1985 fremsatte lovforslag om ændring af forskellige uddannelses-, tilskuds- og styrelseslove m.m. (Lovforslag nr. L 55).